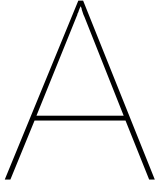

Pratisyen hekimlerin aile hekimliğine bakışları

Dr. Yılmaz Çoşkun

Aile hekimliği sistemi, Sağlık Bakanlığı tarafından 2 yıldan uzun zamandır sayıları her yıl artan pilot bölgelerde uygulanıyor. Aile hekimliği sistemine, pilot uygulamanın ilk yapıldığı yerlerden Düzce ilindeki hekimlerin bakışı ve aile hekimliği sisteminin uygu-

lanmadığı Sivas ilindeki hekimlerin bakışları incelenmiş ve birbiriyle karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın amacı Türkiye'nin 1. basamak sağlık hizmetleri sunumunda geçmeye çalıştığı aile hekimliği sistemine farklı cephelerden hekimlerin nasıl baktığı, beklenti ve kaygılarının neler olduğunu tespit etmektir.

Araştırma, çalışma evreni Sivas il merkezi, ilçe belde ve köylerinde çalışan sağlık ocağı hekimleri ile Düzce'de pilot uygulamada görev almış aile hekimlerinden oluşmaktadır. Araştırmada örneklem seçilmemiş, evrendeki bütün pratisyen hekimler araştırma kapsamına alınmıştır. Sivas'ta 84 hekim, Düzce'de 64 hekim anketlere cevap vermiştir.

Hekimlerin Mesleki Gelecek Planları	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
Gelecek Planlarınız				
Sağlık Ocağında Pratisyen Hekim Olarak Çalışmak	5	6,0	2	3,1
Aile Hekimi Olarak Çalışmak	16	19,0	27	42,2
İhtisas Yapmak	58	69,0	30	46,9
Sağlık Dışı Bir İşte Çalışmak	3	3,6	5	7,8
Diğer	2	2,4	0	0
Toplam	84	100,0	64	100,0

Mesleki gelecek planınız nedir? sorusuna Sivas'ta çalışan hekimlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde; % 69'u ihtisas yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Hekimlerin %19'u aile hekim olarak çalış-

mak, % 6'sı sağlık ocağında çalışmak şeklinde cevap vermiştir. Sivas'ta sağlık ocağında çalışan hekimlerin gerek maddi gerekse mesleki tatmini çalıştığı işyerinde sağlayamadığı söylenebilir.

Düzce'de çalışan hekimlerin ise % 46,9'u ihtisas yapmayı gelecek planı olarak düşünürken % 42,2'si de aile hekimliği yapmayı gelecek planı olarak görmektedir.

Hekimlerin Sağlık Ocağı Sistemi Hakkındaki Değerlendirmeleri	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
Sistemin Değerlendirmesi				
Çok Başarılı	3	3,6	1	1,6
Başarılı	43	51,2	27	42,2
Başarısız	34	40,5	23	35,9
Çok başarısız	2	2,4	6	9,4
Fikrim yok	2	2,4	7	10,9
Toplam	84	100,0	64	100,0

Türkiye'de uygulanan 1. basamak sağlık hizmetlerinde kullanılan sağlık ocağı sistemini başarılı buluyor musunuz? sorusuna verdikleri cevaplara göre Si-

vas'ta çalışan hekimlerden sağlık ocağı sistemini başarılı bulan ve çok başarılı bulanların oranı % 54,8 iken Düzce'deki hekimlerde bu oran % 43,8'dir.

Hekimlerin 1. Basamak Sağlık Hizmetlerinde Tercih Ettikleri Model	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
1. Basamak Sağlık Hizmeti Modeli				
Aile Hekimliği Sistemi	29	34,5	4,7	73,4
Sağlık Ocağı Sistemi	49	58,3	11	17,2
	6	7,1	6	9,4
Toplam	84	100,0	64	100,0

Sizce Türkiye'de 1. basamak sağlık hizmeti sunumu için en uygun model hangisidir? sorusuna Sivas'ta çalışan hekimlerden sağlık ocakları modelini Türkiye için uygun bulan denek oranı % 58,3 iken, aile hekimliği sistemini uy-

gun bulan denek oranı % 34,5 olmuştur. Aile hekimliği ile tanışmış olan Düzce'de bu oranlar sırasıyla % 17,2 ve % 73,4 olmuştur. Sivas'ta sağlık ocağı sistemini uygun model görenlerin oranı bu sistemi başarılı bulan hekim oranı ile

hemen hemen örtüşmektedir (% 54,8). Aile hekimliği uygulaması ile tanışan Düzce'deki hekimlerin çoğunluğunun 1. basamak sağlık hizmetleri sunumunda etkin olduğu düşündüğü sistem aile hekimliği sistemidir

Hekimlerce Koruyucu Sağlık Hizmetlerinde Tercih Edilen Model	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
Model Çeşidi				
Aile Hekimliği Sistemi	31	36,9	48	75,0
Sağlık Ocağı Sistemi	47	56,0	11	17,2
Diğer	6	7,1	5	7,8
Toplam	84	100,0	64	100,0

Sizce Türkiye'de koruyucu sağlık hizmeti sunumu için en uygun model hangisidir? sorusuna verdikleri cevaplara göre, Sivas'ta çalışan hekimlerin % 56'sı sağlık ocaklarını koruyucu sağlık hizmeti vermede etkili model olarak gö-

rüyorlar. Hekimlerin % 36,9'u ise aile hekimliğini etkili görmektedir.

Düzce'de çalışan hekimlerin ise %17,2'si sağlık ocaklarını koruyucu sağlık hizmeti vermede etkili model ola-

rak görürken, hekimlerin % 75'i aile hekimliğini etkili bulmaktadır.

Korucu sağlık hizmetlerine yönelik bu oranlar, hekimlerin 1. basamakta tercih ettikleri model oranları ile örtüşmektedir.

Hekimlerin Tedavi Edici Sağlık Hizmetlerinde Tercih Ettikleri Model	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
Model Çeşidi				
Aile Hekimliği Sistemi	39	46,4	55	85,9
Sağlık Ocağı Sistemi	40	47,6	6	9,4
Diğer	5	6,0	3	4,7
Toplam	84	100,0	64	100,0

Sizce Türkiye'de 1. basamak tedavi edici sağlık hizmeti sunumu için en uygun model hangisidir? sorusuna Sivas'ta çalışan hekimlerin % 46,4'ü ile hekimliği, % 47,6'sı sağlık ocağı cevabını vermiştir. Burada ilginç olan, tedavi edici hizmetlerde sağlık ocağını tercih eden hekimlerin oranının, sağlık ocağını uygun bir model olarak gören hekimlerden (% 58,3) daha düşük kalmasıdır. Yine birinci basamak sağlık hizmetlerinde aile hekimliğini tercih edenlerden (% 29) daha fazla oranda hekim (% 46;4), aile hekimliğini tedavi edici hizmetlerde uygun model olarak görebilmektedir.

Düzce'de çalışan hekimlerin cevapları incelendiğinde; 1. basamak tedavi edici sağlık hizmetlerinde hekimlere göre etkili olan model % 85,9 aile hekimliği sistemidir. Bu da aynı hekimlerin 1. basamak için tercih ettikleri model oranından (% 73,4) fazladır. Düzce'de sağlık ocağı sistemini tercih edenlerin (% 17,2) bile neredeyse yarısı (% 9,4) bu sistemi tedavi edici hizmetlerde uygun model olarak görmektedir. Bu tablodan da anlaşılacağı gibi aile hekimliği sisteminin 1. basamak tedavi edici hizmetlerde etkinliği olacağına inanan hekim oranı çok yüksektir.

Hekimlerin Aile Hekimliği Hakkındaki Bilgi Düzeyi	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
Çok Yeterli	4	4,8	3	4,7
Yeterli	17	20,2	51	79,7
Yetersiz	49	58,3	9	14,1
Çok Yetersiz	14	16,7	1	1,6
Toplam	84	100,0	64	100,0

Aile hekimliği sistemi ile ilgili bilgilerinizin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyor musunuz? sorusuna cevap veren Sivas'ta çalışan hekimlerden 'yeterli' ve 'çok yeterli' bulanların oranı sade-

ce % 25'tir. Çalışmaya katılanların büyük çoğunluğunun yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Düzce'de çalışan hekimlerden bilgi-

lerini yeterli bulanların oranı % 84,4'tür. Yukarıda farklı hizmet alanlarındaki model tercihlerinde hekimlerin farklı bilgi düzeylerinin etkili olduğu çok net olarak anlaşılmaktadır.

Hekimlerin Tedavi Edici Sağlık Hizmetlerinde Tercih Ettikleri Mekân	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
Eski Bir Sağlık Ocağı	27	32,1	14	21,9
Kendi düzenleyeceğim bir Mekan	54	64,3	50	78,1
Diğer	3	3,6	0	0
Toplam	84	100,0	64	100,0

Sizce aile hekimliği yapmak için nasıl bir mekân uygundur? sorusuna verilen cevaplarda hekimler ortak nokta-

da buluşmaktadır. Hem Sivas'ta sağlık ocaklarında çalışan hekimler hem de Düzce'de aile hekimliğinde görev

alan hekimler çoğunlukla kendi düzenleyeceği bir mekânda hizmet vermeyi istemektedir.

Hekimlerin Aile Hekimliği Uygulamasında İş Güvencesi ile İlgili Değerlendirmeleri	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
Güvenli	7	8,3	31	48,4
Güvensiz	37	44,0	20	31,3
Çok güvensiz	17	20,2	8	12,5
Fikrim yok	23	27,4	5	7,8
Toplam	84	100,0	64	100,0

Aile hekimliği sisteminde çalışmayı iş güvencesi açısından nasıl buluyorsunuz? sorusuna karşılık olarak Sivas'ta çalışan hekimlerin sadece % 7'si güvenli bulduklarını belirtmiştir.

İş güvencesini Düzce'de çalışan hekimlerden güvenli bulanların oranı % 48,4 tür.

Aile hekimliği hakkında bilgi düzeyine

bağlı olarak farklı değerlendirmeler görülmektedir. Ancak arada belirgin fark olsa bile, Düzce'de iş güvencesini yeterli bulmadığını belirten hekim oranı (% 43,8) önem arz etmektedir.

Hekimlerin Aile Hekimi Olarak Çalışma İsteklerinin Değerlendirilmesi	Sivas		Düzce	
	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle isterim	4	4,8	22	34,4
İsterim	31	36,9	39	60,9
İstemem	33	39,3	3	4,7
Kesinlikle istemem	16	19,0	0	0
Toplam	84	100,0	64	100,0

Aile hekimliği sisteminde aile hekimi olarak çalışmak istiyor musunuz? sorusuna Sivas'taki hekimlerin % 41,7'si 'isterim' ve 'kesinlikle isterim' seçeneğini, %58,3'ü ise 'istemem' ve 'kesin-

likle istemem' seçeneğini işaretlemiştir. **Aile hekimliği sisteminde aile hekimi olarak çalışmaya devam etmek istiyor musunuz?** sorusuna Düzce'den katılan 64 hekimin 61 tanesi (% 95,3)

aile hekimi olarak çalışmaya devam etmek istediğini belirtmiştir. İstemem diyen hekimlerin oranı % 4,7'dir (3 hekim). İstemeyen hekimlere nedeni sorulduğunda, sistemle ilgisi olmadığı

ve kişisel nedenler dolayısı ile istemediklerini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak,

Düzce'den ankete katılan hekimlerin tamamı Aile Sağlığı Merkezi'nde çalışan aile hekimleridir. Sivas'tan ankete katılan hekimlerin tamamı sağlık ocağında hekim olarak çalışmaktadır. Dolayısı ile veriler sağlık ocağı hekimleri ile aile hekimliğini tercih ederek bu uygulamada görev almış hekimlerin tepkilerini yansıtmaktadır.

İki grup arasında mesleki gelecek planlarında farklılık belirlenmiştir. Sağlık ocağı hekimlerinde ihtisas yapma öne çıkarken aile hekimlerde ihtisas yapma ve aile hekimliği yapma yakın oranlarda çıkmaktadır. Buradan çıkarılacak sonuç, aile hekimliği sisteminin 1. basamak sağlık hizmetlerinden hekim kaçışını kısmen de olsa önlemede etkili olacaktır.

Sağlık ocağı hekimleri çoğunlukla 1. basamak sağlık hizmetleri sunumunda, koruyucu sağlık hizmetleri sunumunda, tedavi edici sağlık hizmetleri sunumunda sağlık hizmetleri sistemini etkin bulmuşlardır. Aile hekimleri de çoğunlukla 1. basamak sağlık hizmetleri sunumunda, koruyucu sağlık hizmetleri sunumunda, tedavi edici sağlık hizmetleri sunumunda aile hekimliği sistemini etkin bulmuşlardır.

Sağlık ocağı hekimleri çoğunlukla aile hekimliği sistemi ile ilgili bilgilerini yetersiz bulurken, aile hekimleri ise ken-

di bilgilerini büyük oranda yeterli bulmuşlardır.

Her iki hekim grubunun çoğunluğu kendi düzenleyeceği bir mekânda aile hekimliği yapmak istemektedir.

İş güvencesi açısından sağlık ocağında çalışan hekimlerle aile hekimleri arasında büyük oranda görüş farkı bulunmasına rağmen, her iki hekim grubun çoğunluğu aile hekimliği sistemini yeteri kadar güvenli bulmaktadır.

Sağlık ocağındaki hekimlerin % 41,7'si aile hekimliği yapmak isterken aile hekimliği uygulamasındaki deneklerin % 95,5'i aile hekimi olarak çalışmaya devam etmek istemektedir. Sağlık ocağı hekimlerinden aile hekimliği yapmak istemeyenlerin çoğunluğu aile hekimliği ile ilgili sorunları ve aile hekimliği sisteminde hekimlik yapmanın getirdiği sorunları dile getirirken, Düzce'deki denekler (3 kişi) kişisel sorunları dile getirmişlerdir.

Sivas'taki deneklerin cevapları, aile hekimliği sistemine geçmekle ilgili olarak pratisyen hekimlerin birtakım endişeleri olduğunu göstermektedir. Bu endişelerin en önemli kaynaklarının alıştıklarından farklı yeni bir durumla karşılaşmaları, konuyla ilgili yeterli bilgilerinin olmaması, aile hekimliği sisteminden kaynaklanan sorunların varlığına inanmaları, Türkiye için uygun bir model olarak aile hekimliği sistemini görmemeleri sayılabilir.

İş güvencesi açısından sağlık ocağında çalışan hekimlerle aile hekimleri arasında büyük oranda görüş farkı bulunmasına rağmen, her iki hekim grubun çoğunluğu aile hekimliği sistemini yeteri kadar güvenli bulmamaktadır.

Düzce'deki yapılan anket ve incelemede aile hekimliğine geçen hekimlerin işlerini benimsedikleri anlaşılmaktadır. Hekimler yaptıkları işin belirgin olduğu kanaatindedir. Aldıkları ücreti tatmin edici bulmaktadırlar. Mesleki gelecek planı aile hekimliği olanların oranı diğerlerine göre daha yüksektir. Aile hekimliğine geçen hekimlerin şu an için durumdan ümitli oldukları görülmüştür

Dr. Yılmaz Çoşkun: Aile Hekimliği Uygulanan Ve Uygulanmayan İki İldeki Pratisyen Hekimlerin Aile Hekimliğine Bakışları. Ahmet Yesevi Üniversitesi İşletme Fakültesi Sağlık Kurumları İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı TİŞL-699 Dönem Projesi Mart 2007

